

3. Український одяг XIV – XVIII ст. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://vishivochka.at.ua/news/ukrajinskij_odjag_xivxviii_st/2009-12-02-34

4. Український одяг XVI – XVIII ст. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ukr.sovfarfor.com/dekorativno-prikladne-mistectvo/odjag/271-ukranskij-odjag-xiv-xviii-st.html>

Голівець К. В., здобувачка вищої освіти 2 курсу, група Е-201
Науковий керівник **Колєватов О. О.**, к.і.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ВАПЛІТЕ

Вільна академія пролетарської літератури (ВАПЛІТЕ) – літературне об'єднання, засноване в Харкові, яке проіснувало з 1926 по 1928 роки та посіло значне місце в рамках українського літературного процесу в Радянській Україні. Її вважають центром Українського відродження 20-х років ХХ ст.

Еволюція літературного життя розвивалася вельми стрімко – від поезії та малих епічних форм до романів, новоякісної драми тощо. Пробуджені національною революцією та перспективою нового відродження, письменники намагалися реалізувати свій творчий потенціал у щойно відкритому для них літературному просторі, незважаючи на руйнівне тиснення комуністичної диктатури. [1; с. 257]

Організація стояла на засадах творення нової української літератури шляхом засвоєння найкращих здобутків західноєвропейської культури. Приймаючи офіційні вимоги комуністичної партії, в питаннях літературної політики ВАПЛІТЕ займало незалежну позицію і стояло на засадах творення нової української літератури кваліфікованими митцями, що ставили перед собою вимогу вдосконалення, засвоєння найкращих здобутків західноєвропейської культури [2].

Погляди «ваплітян» в основному зводилися до протиставлення російської і української культур, до орієнтації на «психологічну Європу», до проповіді формалізму й «активного романтизму». Хвильовий та його прибічники виступали проти політики Комуністичної партії, намагаючись відірвати Радянську Україну від Радянської Росії.

Вільна академія пролетарської літератури була створена за ініціативою М. Хвильового як альтернатива масовим і надто підпорядкованим офіціозу організаціям, як лабораторія професійного удосконалення, втілюючи на практиці висунені останнім гасла боротьби за творчу якість і академізм, за європейський рівень української літератури проти масовізму, просвітництва й епігонського наслідування російської літератури. ВАПЛІТЕ об'єднала багатьох кращих українських літераторів і могла пишатися яскравими талантами: М. Хвильовий, В. Яловий, Г. Коцюба, М. Майський, Г. Епик, О. Копиленко, М. Куліш, А. Любченко, Ю. Шпол, М. Бажан, І. Сенченко, М. Йогансен, П. Тичина, П. Панч, Ю. Смолич, О. Досвітній, І. Дніпровський, О. Слісаренко, Г. Епик та інші [3].

Ваплітяни виробили власну систему кодування пізнаного всіх рівнів вираження – «активний романтизм». Цю дефініцію ввів М. Хвильовий для стислого окреслення жанрово-стильової парадигми літератури фаустівської доби. «М'ятежні» романтики вітаїзму виходили з того, що творча природа мистецтва передбачає і шукання, й експеримент, спрямовані на досягнення синтетичної всеохопності літературного матеріалу. Яскравою прикметою літературної манери ваплітян є синкретизм художнього мислення. На художньому рівні відбувається синтезування різних видів мистецтва, літературних жанрів, стилів.

У прозі ваплітян модифікується нова модель світу, яка тільки-но формується. Так, у романі «Чотири шаблі» Ю. Яновський усіяло ретранслює міф: кодує його знаками сучасності, ритуально розігрує тощо.

Ваплітянська сторінка в історії української літератури ознаменувалася приходом у велику прозу письменників нового покоління, митців-експериментаторів, уважних і

чуйних до проблем сучасності та суспільних настроїв. Майже одночасно побачили світ такі романи, як «Американці» О. Досвітнього, «Фальшива Мельпомена» Ю. Смолича, «Двері в день» і «Жанна-батальйонерка» Г. Шкурупія, «Золоті лисенята» Ю. Шпола, «Вальдшнепи» М. Хвильового, «Майстер корабля» Ю. Яновського та ін. [4]

В рік заснування вільної академії виходять друком два збірники: «ВАПЛІТЕ, зошит перший» зі статтями та заявами і «ВАПЛІТЕ, альманах перший» із художніми творами. Вдалий старт стає рушієм працювати далі.

У 1927 р. випускають шість номерів двомісячного журналу «ВАПЛІТЕ», в якому публікували художні твори, критику, теоретичні статті, поточну хроніку літературних подій тощо. Від самого початку учасники й однойменний журнал опинилися під пильним наглядом офіційних кіл. Особливо посилилась і набула скоординованого характеру ідеологічна критика на адресу ВАПЛІТЕ і самого Миколи Хвильового після утворення «Молодняка» та ВУСПП (Всеукраїнської спілки пролетарських письменників). В 1927 р. ВАПЛІТЕ видавала журнал «ВАПЛІТЕ», у якому серед інших друкувались Никифор Щербина та ін.

Частина текстів журналу «ВАПЛІТЕ» залишаються актуальними для досить широкого кола прихильників літератури ХХ століття. А інші вважаються корисним джерелом інформації для тих, хто досліджує чи цікавиться особливостями історії України другої половини 1920-х років – процесами утвердження сталінської диктатури, боротьби з різними виявами опозиційної думки, «літературної дискусії» та її деградації, а також стилістикою тогочасного офіційного і напівофіційного літературного і політичного дискурсів [5].

Всього було видано 5 номерів, а вже надрукований 6-й випуск був конфіскований радянською цензурою 28 січня 1928 р. і знищений. Приводом стала публікація в ньому другої частини роману Миколи Хвильового «Вальдшнепи» (перша частина роману була опублікована у 5-му номері журналу «ВАПЛІТЕ»). Після цього видання журналу заборонили, а літературна спілка була змушена самоліквідуватися.

Крім того, представлено перше окреме видання знакового для долі ВАПЛІТЕ твору – роману «Вальдшнепи», надруковане у видавництві «Нові дні» (Зальцбург, Австрія) у 1946 р.

Крізь призму архівних документів перед нами постає історія членів ВАПЛІТЕ, для багатьох із яких спроба знайти компроміс завершилася репресіями та загибеллю, а для решти – втратою можливості повною мірою самореалізуватися і призвела до цілковитої зміни літературної парадигми [6].

У 1933-1934 рр. з «ваплітян» були ліквідовані: М. Яловий, Микола Хвильовий, Олесь Досвітній, Олекса Слісаренко, Г. Епик, М. Куліш, М. Йогансен та інші. Можна згадати з усіх «ваплітян» тільки про одного Миколу Куліша, щоб зрозуміти, наскільки важливою в українській літературі була ця група і якого нищівного удару завдав їй більшовизм ліквідацією ВАПЛІТЕ [3].

Отож, аналізуючи весь досліджений та опрацьований матеріал, безумовно, можна сказати, що літературне об'єднання ВАПЛІТЕ, що заснували у 1926 р. за ініціативи М. Хвильового (Фітільова), зіграло велику роль у розвитку літератури 20-х років ХХ ст. За весь період існування вільна академія пролетарської літератури видала два збірники та шість номерів журналу, які є актуальними і в наш час. В питаннях літературної політики ВАПЛІТЕ займало незалежну позицію і стояло на засадах творення нової української літератури кваліфікованими митцями, що ставили перед собою вимогу вдосконалення, засвоєння найкращих здобутків західноєвропейської культури.

Список використаних джерел

1. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім І.Ф. Кураса НАН України: Збірник наукових праць. К., 2006. Вип. 32. 482 с.
2. Факти про Миколу Хвильового. ВАПЛІТЕ. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://sites.google.com/site/mykolahvyl/home/vaplite>
3. ВАПЛІТЕ – Літературне угруповання. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ukr.school-essay.ru/vaplite-literaturne-ugrupovannya/>

4. Літературне об'єднання ВАПЛІТЕ й художньо-естетичні шукання в українській прозі 20-х років ХХ століття. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://revolution.allbest.ru/literature/00312481_1.html

5. ВАПЛІТЕ: останні сторінки «літературної дискусії». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://chytomo.com/ekzempliary-xx/vaplite-ostanni-storinky-literaturnoi-diskusii/>

6. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України «Littera scripta manet...». [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://csamm.archives.gov.ua/2020/12/16/littera-scripta-manet/>

Гречка О. М., здобувач магістерського рівня вищої освіти гр. МЗВн-201
Науковий керівник – **Киселиця С. В.**, к. філос. н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ВПЛИВ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ТА ФІЗИЧНОГО СТАНУ ОПЕРАТОРА ЗВАРЮВАЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПРАЦІ

Практика спостережень за продуктивними силами та виробничими стосунками показує, що психофізіологічний стан оператора зварювального виробництва неабияк впливає на процес і результати праці.

Перевантаження у вигляді фізичних та нервово-психічних реакцій на будь-які подразники викликають у працівника статичні та динамічні перенапруження, що залежать від маси зварювального інструменту, гнучкості шлангів і дротів, тривалості безперервної роботи, підтримання робочої пози. В результаті статичної перенапруження може виникнути захворювання нервово-м'язового апарату плечового поясу. Нервово-психічні перевантаження призводять до перенапруження зорових аналізаторів, що залежать від напруги зору, викликані безперервністю спостереження за не досить контрастними елементами зони зварювання невеликих розмірів (зварювальна ванна, зазор у стику, глибина кратера, шов, що затвердіває тощо), відповідальністю за високу якість зварних з'єднань та складністю роботи. Перенапруження зорових аналізаторів може призвести до втоми і, як наслідок, до порушення скорочувальної функції м'язів очей. Нервово-емоційне перенапруження може порушити функціональний стан серцево-судинної та центральної нервової систем: підвищення артеріального тиску, зміна латентного (прихованого) періоду рухово-моторної реакції.

В останні роки спостерігається підвищення рівня захворювань нервово-мозкової системи у зв'язку з використанням одноманітних, часто повторювальних рухів і тривалим фізичним навантаженням. Ці захворювання реєструються на ділянках, де неповністю впроваджена автоматизація і механізація, на ділянках ручного зварювання.

В кожному виробничому середовищі на організм людини одночасно можуть впливати декілька шкідливих факторів, які або взаємно компенсуються, або накладаються один на інший, шкідливо впливаючи на здоров'я людини. Заходи оздоровлення умов праці зварювальників, що застосовувались в попередні роки, не дали помітних позитивних результатів. Тож проблема створення здорових і безпечних умов для їх праці залишається актуальною. Для її вирішення необхідно скористатися комплексом заходів, а саме, як показує світовий і вітчизняний досвід, – поєднанням технологічних та санітарно-технічних заходів щодо усунення шкідливої дії ЗА, а також застосуванням засобів індивідуального захисту органів дихання (ЗІЗОД) зварників. Перший напрямок – технологічний: полягає у зниженні рівня виділення ЗА в повітря шляхом удосконалення процесу зварювання, виборі технології і способу зварювання, виду і марки зварювального матеріалу, захисного газу та режиму зварювання. Другий напрямок – санітарно-технічний: полягає в локалізації і нейтралізації ЗА шляхом застосування сучасних ефективних засобів місцевої вентиляції. Третій напрямок – застосування ЗІЗОД нового покоління, що дозволяють захищати органи дихання зварників у різних виробничих умовах. В залежності від умов праці, а також від вимог до якості зварного з'єднання необхідно користуватися комплексом цих заходів або окремими з них.